

## IV. DECRETUM REGIUM DE HEREDITANDIS FOEMINIS NOBILIUM

Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae ac Mazoviae etc. dominus et heres. Significamus tenore praesentium universis, praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, quod cum iam dudum coram nobis et consiliariis nostris differentia et controversia inter subditos nostros status seu ordinis equestris ducatus Mazoviae oriebantur de foeminis, quae deficientibus fratribus germanis in bona paterna et materna hereditaria, morte parentum suorum derelicta, succedebant, deinde vero quadam veteri illius ducatus consuetudine et laudo a fratribus patruelibus et propinquioribus, aut etiam alienigenis, quibus illi propinquiore ius suum redimendi cedebant, de bonis suis hereditariis redimebantur vel extrudebantur, quamquidem controversiam, cum consilarii illi ac nobilitas de illa secum dissidebant, et ad nos tribunalque nostrum regium altera pars provocabat, reiceramus primum in conventum ducatus Mazoviae, per nos in civitate Varschoviensi indictum, ut consilarii illi, ac nobilitas ducatus Mazoviae de hac re, videlicet successione et hereditatione foeminarum et aliis suis consuetudinibus, modis et iuribus secum convenirent et concordarent, rursusque in conventum praesentem regni generalem omnia illa afferent ut nos ea despicientes nostro et senatus nostri decreto, quae visa fuerint idonea et licita, approbemus et confirmemus.

## [1]. Dilatio de redemptione foeminarum.

Interim vero omnes et singulas actiones et causas, quae occasione huiusmodi redemptionis foeminei sexus in quibuscunque iudiciis motae et ventilatae fuerint, ac demum ex provocationibus suis ad nos, aut ad conventiones regni generales interpositis penderent indecisae, suspenderamus et distuleramus, quoad per nos et consiliarios nostros controversia huiusmodi diffinita et constituta in effectum fuisset.

## [2]. Controversia de successione foeminarum.

In quo quidem conventu Varschoviensi licet consilarii nostri et nobilitas illius ducatus de aliis modis et consuetudinibus secum convenerint et concordaverint, tamen de hac re, videlicet de foeminarum successione, neitiquam secum convenire poterant. Altera enim pars nitebatur, ut foeminae huiusmodi, deficientibus fratribus earum germanis, in bonis, illis morte parentum suorum derelictis, et succederent et hereditarent, non possentque a fratribus, patruelibus aut propinquioribus, vel a quopiam alio redimi, altera parte consuetudini illi suae vetustae innitente, et petente, se circa illam conservari, quod scilicet foeminae huiusmodi non hereditarent sed, ut hactenus observatum sit, a fratribus, patruelibus et propinquioribus redimerentur.

## [3]. Duplex consuetudo terrae de foeminis.

Nos itaque, una cum consiliariis nostris, lateri nostro assidentibus, controversiam huiusmodi subditorum nostrorum ducatus Mazoviae debite apud nos expedientes, volentesque controversiae huiusmodi finem aequum et debitum, ut polliciti sumus, tum demum imponere et constituere et attendentes: quod in ea re a dominis olim ducibus Mazoviae, praedecessoribus nostris, duplex consuetudo observabatur, una: quod foeminae illae, fratribus suis deficientibus, ut praefatum est, a fratribus patruelibus et aliis propinquioribus suis, redimebantur; altera: quod domini duces illi consueverant et poterant semper, quascunque domus nobilium voluerint, a redemptione huiusmodi foeminei sexus, si ad illum successio legitima devolveretur, eximere et excipere, prout coram nobis utraque pars id verum fuisse attestabatur.

## [4]. Sententia ex praemissis perpetuandi foeminas.

Cum autem ducatum illum Mazoviae corpori regni nostri coniunximus et univimus, aequum esse censemus, ut et eum articulum de successione foeminarum in unitatem iurium regni reducamus. Quia vero sanior pars pluresque consiliariorum et subditorum nostrorum ducatus Mazoviae petitioni suae adnitebantur, quo foeminae huiusmodi, aut virgines, fratribus non extantibus, aequae in regno nostro succederent et hereditarent, obtulerintque plurimum nobilium litteras, sibi in ea re adherentes, nos, una cum consiliariis nostris, utriusque partis rationes expedientes, in medium nostri et senatus adductas, infrascriptam sententiam nostram et decretum tulimus et promulgavimus, praesentique statuto et edicto publico nostro dicimus, decernimus, statuimus et declaramus, perpetuis temporibus observandum, quod deinceps foeminae aut virgines in ducatu nostro Mazoviae, in eo casu, ubi masculi, videlicet fratres germani, aut filii eorum

defecerint, in bona parentum suorum hereditaria omnia, uti verae heredes succederent et hereditarent, et quod deinceps a fratribus patruelibus et ex eisdem armis procedentibus, aut propinquioribus, nullatenus redimi possint nec valeant, consuetudinemque illam de redimendis huiusmodi foeminis, in usu hactenus, ut dicitur, habitam et observatam, uti iuri communi, naturali, divino pariter et humano, contrariam tollimus, abolemus et abrogamus praesentibus, illam cassam, irritam, nullam et invalidam tenore praesentium decernentes perpetuo et in aevum.

[5]. Causae indecisae de redemptione foeminarum.

Cui quidem constitutioni nostrae praesenti subiacere volumus omnes illas virgines et foeminas, quae, occasione huiusmodi redemptionis, a fratribus et propinquioribus suis iure conventae fuerint, lite et controversia huiusmodi coram nobis pendente, et quarum causae et controversiae vel ex nostra inhibitione ad iudicia illa terrestria factae, aut earum appellationibus, vel etiam iudicii terrestris remissionibus aut suspensionibus ad cognitionem praesentem factis, hactenus pendebant indecisae, exceptis autem sententiis illis iudicialibus, quae ante hanc inhibitionem nostram, occasione huiusmodi redemptionis foeminarum, in quibuscunque iudiciis ducatus Mazoviae latae et promulgatae, effectumque suum sortitae fuerint, quas in robore suo relinquimus et conservamus, constitutionemque praesentem tantummodo referre volumus ad equestrem ordinem ducatus Mazoviae.

[6]. Limitatio sententiae regalis ad utramque partem.

Quia vero quorundam subditorum nostrorum, in eodem ducatu degentium praeces et instantia apud nos eflagitabat, ut eos in usu veteris consuetudinis huiusmodi, per quam filiae, masculis non extantibus, in bonis hereditariis parentibus non succedebant, sed a propinquioribus redimebantur, relinqueremus et conservaremus, nos attendentes, quam difficilis sit asvetorum subita mutatio et voluntate suspicientem onus non posse de iniustitia conqueri, eos tales et ipsorum posteros praefata consuetudine uti et gaudere volentes, in illa, uti hactenus praemisso modo tenta et observata est, relinquimus et permittimus, hac cautela adiecta, ut si cuius rationibus expediens atque utile visum fuerit, in praefata consuetudine permanere et perseverare, posterosque suos foeminei sexus ad successionem hereditatum nullum ius habere, sed more veteri redemptione bonorum contentas esse debere, omnibus et singulis, qui hoc infra unius ab hinc anni decursum a nobis postulaverint, per litteras nostras concedemus et condonabimus, non obstante hoc decreto et consuetudine nostra, cuius effectum quoad eosdem suspendendi facultatem ad tempus supra expressum unius anni nobis reservamus.

[7]. Anno elapso decretum perpetuatur.

Quo quidem anno praeterelapso censebuntur omnes praefati ducatus nostri subditi hac constitutione et decreto nostro inclusi et obstricti, neque amplius illis ad usum consuetudinis praefatae nobis ad beneficium concedendi illius usum confugere licebit.

[8]. Publicatio sententiae.

Volumus autem et praesenti decreto nostro declaramus: ut hoc decretum nostrum in libros terrestres iudiciales ab officialibus, iudiciis terrestribus praesidentibus, et notariis terrestribus, quoad omnium et singulorum notitiam pervenerit, inducatur et inscribatur, tenore praesentium mediante. Harum litterarum testimonio, quibus sigillum nostrum est subimpressum. Datum in conventionione generali Cracoviensi, feria secunda ante festum Purificationis sanctissimae Dominae nostrae Mariae Virginis, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo [29 I 1532], regni vero nostri anno vigesimo sexto. Relatio magnifici Christophori de Schydlowiec, castellani et capitanei Cracoviensis, Regni Poloniae cancellarii.

## V. LITTERAE DE COMPONENTIS VADIIS ANTE SENTENTIAM

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc. Magnifico Laurentio Prasmowski palatino, consiliarisque et toti nobilitatis subditis nostris in ducatu Mazoviae fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Quamvis veteri consuetudine et privilegiis ducum Mazoviae antecessorum nostrorum prohibitum erat omnibus subditis in isto ducatu vadium seu poenam vallatam per citationem seu quovis alio modo ad iudicium deductam aliqua compositione et Concordia partium